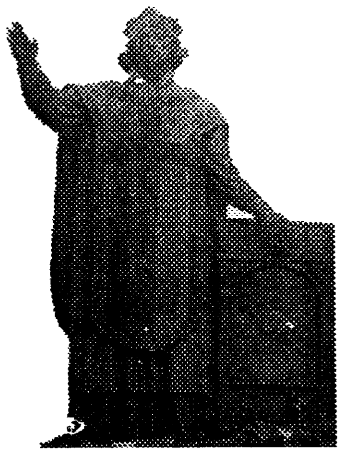
Не пакідайце ж мовы нашай беларускай, каб не ўмёрлі!
ФРАНЦІШАК БАГУШЭВІЧ

НАША СЛОВА

Газета выходзіць з сакавіка 1990 года № 23(460) 14 ЧЭРВЕНЯ 2000 г.

08.06.2000 г. № 1/951 на № 417 ад 5.05.2000 г.

Старшыні Рэспубліканскага грамадскага аб'яднання "Таварыства беларускай мовы імя Францішка Скарыны" Трусаву А.А.

Паважаны спадар Трусаў!

У Міністэрстве абароны Рэспублікі Беларусь з вялікай увагай прачыталі Ваш ліст, які выклікаў занепакоенасць тым, што такому паважанаму чалавеку невядома становішча з дзяржаўнай беларускай мовай у войску. Таму я па парадку адказваю на пастаўленыя Вамі пытанні.

Па-першае, аб тэксце прысягі. Гэтым пытаннем Вы выклікаеце здзіўленне тым, што вядома кожнаму чалавеку. На ўрачыстасці прыняцця Ваеннай прысягі кожны навабранец трымае ў руках ліст з яе тэкстам на беларускай і рускай мовах у адпаведнасці з Канстытуцыяй Рэспублікі Беларусь. А вось на якой мове даваць урачыстую клятву – гэта права кожнага грамадзяніна нашай краіны.

Вы прыцягнулі маю ўвагу да вынікаў перапісу навсельніцтва, на аснове якога затым будуеце свае аргументы ў абарону беларускай мовы. З Вашых слоў "81,6% насельніцтва нашай краіны – беларусы, а 85.6% з іх вызначаюць беларускую мову як родную". Тут я згодзен не з Вамі, а з Міністэрствам статыстыкі і аналізу Рэспублікі Беларусь: "На белорусском языке обычно разговаривают дома 3683 тыс. человек, или 37 % населения республики. Из них 3373 тыс. (92 %) составляют белорусы. Однако среди белорусов, разговаривающих на родном языке, удельный вес составляет всего 41 %". ("Национально-экономическая газета", № 14, апрель 2000 г., с.10).

Але зададзім пытанне: "Што пагражае беларускай мове ў войску?" -- адказваю. Перш за ўсё – недасведчанасць. Звернемся ў мінулае. 30 снежня 1992 года ўвесь афіцэрскі корпус прыняў прысягу на вернасць Радзіме на беларускай мове. 2 ліпеня 1992 года выйшла ў свет дырэктыва Міністра абароны Рэспублікі Беларусь № 1/5/16, якая палажыла пачатак арганізаванаму вывучэнню беларускай мовы ва Узброеных Сілах. На аснове гэтай дырэктывы былі заснаваны курсы па вывучэнню беларускай мовы, лінгафонныя кабінеты, бібліятэчкі метадычнай літаратуры. З 1994 года Узброеныя Сілы камплектуюцца афіцэрамі-беларусамі, якія вывучалі беларускую мову ў школе. Такім чынам, пытанне з вывучэннем беларускай мовы сярод вайскоўцаў было вырашана. А сёння Вы, паважаны спадар Трусаў, цягнеце нас зноў у 1992 год. Я думаю, што гэта неразумна.

Тут я Вам скажу больш, калі мы перасталі сілай навязваць афіцэрам вывучэнне беларускай мовы, то на практыцы вайскоўцы сталі больш чытаць твораў беларускіх пісьменнікаў, а іх веды сталі больш трывалымі. У кожную вайсковую бібліятэку прыходзяць такія выданні як "Рэспубліка", "Народная газета" "Літаратура і мастацтва", "Полымя", "Маладосць", "Беларусь", "Беларуская думка" і іншыя.

Далей у сваім лісце Вы, паважаны спадар Трусаў, гаворыце пра нейкія кпіны ў войску па моўнай прыкмеце. Прабачце, але гэта не віна Узброеных Сіл. Наадварот, камандзіры (начальнікі), намеснікі камандзіраў па выхаваўчай рабоце дабіваюцца статутных узаемаадносін паміж усімі вайскоўцамі. Калі ж дзе-нібудзь яны парушаюцца, то прымаюцца адпаведныя меры.

Не магу з Вамі пагадзіцца і ў тым, што аўтарытэт Узброеных Сіл залежыць ад таго, на якой з дзвюх дзяржаўных моў размаўляюць вайскоўцы, а не ад узроўню баявой гатоўнасці, баявой падрыхтоўкі, дысцыпліны і правапарадку.

Можна было б і беларускамоўны батальён стварыць для эксперыменту, калі ў дзяржаве грошай няма куды дзяваць. Але, паважаны спадар Трусаў, нават магчымасцяў Таварыства беларускай мовы, якое Вы ўзначальваеце, будзе мала, каб за пяцігоддзе перакласці на беларускую мову толькі спецыяльную літаратуру. У нашай краіне ёсць шмат іншых пытанняў, ад вырашэння якіх будзе залежыць жыццё беларусаў у наступным стагоддзі.

Цалкам падтрымліваю Вашу прапанову, што датычыць вайсковых статутаў. Міністэрства абароны запланавала іх пераклад на беларускую мову пасля заканчэння экспертызы ў Дзяржаўным сакратарыяце Савета Бяспекі Рэспублікі Беларусь. Я буду Вам вельмі ўдзячны за іх пераклад без аплаты на дабраахвотнай аснове. На з'эканомленыя дзяржаўныя грошы Міністэрства абароны Рэспублікі Беларусь зможа надрукаваць больш статутаў на беларускай мове і забяспечыць імі нават навучальныя ўстановы.

Наконт надання газеце "Во славу Родины" статуса дзвюхмоўнай, то тут трэба добра падумаць, бо такі падыход прыводзіць да павышэння затрат і перабудовы стылю работы рэдакцыі, што ў наш час немагчыма з-за перашкод тэхнічнага і матэрыяльнага характару.

Аднак нягледзячы на такія складанасці, беларускамоўныя матэрыялы друкуюцца ў "Во славу Родины" рэгулярна. З 22 сакавіка пад рубрыкай "55-й гадавіне Дня Перамогі прысвячаецца" выйшла ўжо дзевяць выпускаў "І слова клікала ў бой", падрыхтаваных старшынём ваенна-шэфскай камісіі Саюза беларускіх пісьменнікаў Яўгенам Каршуковым, аб беларускіх паэтах, якія прымалі ўдзел у Вялікай Айчыннай вайне. І гэта не адзінкавы прыклад.

З павагай генерал-палкоўнік
А.Чумакоў

"17" 06 2000 г. № 464

Спадару Чумакову А.П. Міністру абароны Рэспублікі Беларусь

Паважаны спадар Чумакоў!

У Вашым падрабязным адказе на наш ліст ёсць шмат спрэчных момантаў, але наша арганізацыя не мае намераў палемізаваць на тэму дзяржаўнай беларускай мовы ў беларускім войску. Бяспрэчна, што родная мова ў нашым войску гэта не толькі нацыянальная адметнасць, але і гарант бяспекі нацыянальных інтарэсаў. Таму Таварыства прапануе сваю дапамогу ў справе ўсталявання роднай мовы ва Узброеных Сілах Беларусі.

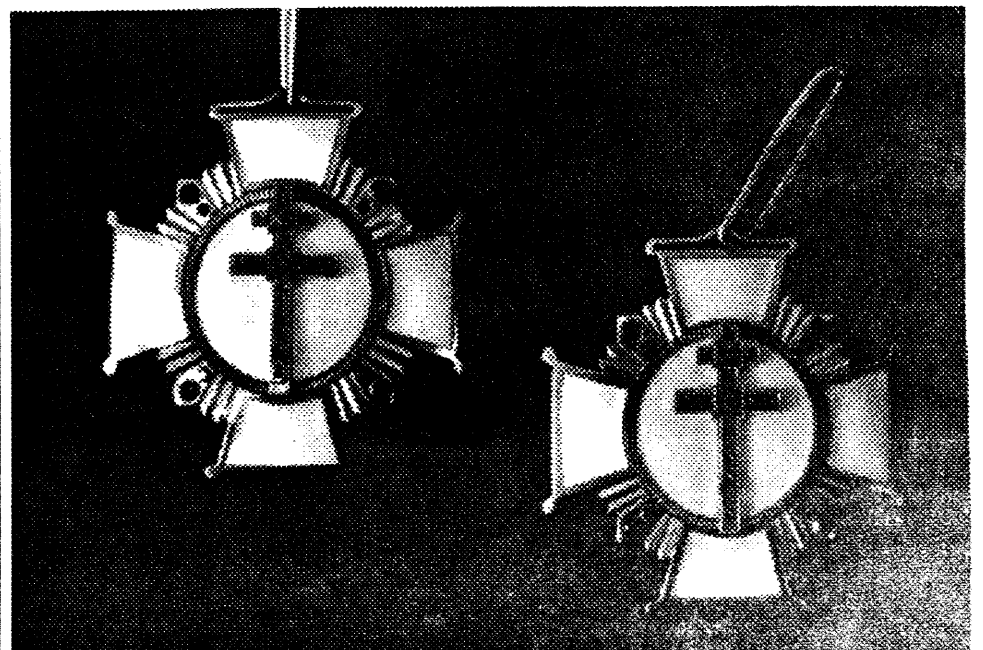
Мы гатовыя адгукнуцца на Вашую просьбу і распачаць пераклад вайсковых статутаў, таму просім даслаць нам адпаведныя тэксты. Акрамя таго сябры ТБМ на бязвыплатнай аснове правялі неабходную працу па ўдасканаленні праграмнага забяспечання газеты "Во славу Родины", што дазваляе, пры жаданні, ужо сёння ажыццяўляць кампутарную вёрстку публікацый па-беларуску. Таварыства беларускай мовы можа перадаць кіраўніцтву Міністэрства абароны тэксты і ноты беларускіх вайсковых песняў, бо перакананыя, што патрыятычная шыхтовая песня мае вялікае значэнне ў выхаванні абаронцаў Айчыны.

Стварэнне ж беларускамоўных батальёнаў і беларусізацыя беларускага войска не з'яўляецца спробай вярнуцца ў 1992 год, а нагадвае ўсім нам аб тым, што на працягу апошніх 6-ці гадоў не выконвалася заканадаўства аб мовах у Беларусі, паводле якога ўсе вайсковыя падраздзяленні павінны былі б на сённяшні дзень цалкам адпавядаць статусу нашай суверэннай дзяржавы, незалежнай Рэспублікі Беларусь.

З павагай

Старшыня ТБМ Алег Трусаў

ОРДЭН КРЫЖА ПРАПАДОБНАЙ ЕЎФРАСІННІ ПОЛАЦКАЙ

Дзевяць ордэнаў Крыжа Прападобнай Еўфрасінні Полацкай было выраблена на заказу Патрыярха Ўсяя Русі Алексія II на гомельскім аб'яднанні "Крышталь".

На здымку: ордэны Прападобнай Еўфрасінні Полацкай розных ступеняў. Вось так браткі-беларусы.

Фота Сяргея Халадзіліна, БелТА.

Весткі з Расіі

У Калінінградзе днямі тамтэйшыя сведамыя беларусы зарганізаваліся ў нацыянальна-культурную аўтаномію. Каля 10 працэнтаў усяго жыхарства Калінінградскага рэгіёну сёння афіцыйна ўважаюць сябе за беларусаў. На ўстаноўчай канферэнцыі, якая прайшла 2 чэрвеня беларускае зямляцтва абвясціла пра свой намер, садзейнічаць абароне нацыянальнакультурных інтарэсаў беларусаў і развіццю культуры сваёй Бацькаўшчыны. Хуткім часам беларуская дыяспара мяркуе заснаваць некалькі школаў і факультэтаў па вывучэнню мовы, гісторыі і культуры Беларусі, а таксама спрыяць усталяванню стасункаў паміж тамтэйшымі бізнесоўцамі-беларусамі і прадпрыемствамі нашай краіны.

Выданні Аршанічыны

На днях Таварыства Беларускай Мовы Воршы (blsocorsh@vitebsk. unibel. by) выдала кнігу "Мой родны край – Аршаншчына". Яе выданне стала магчымым дзякуючы Інстытуту дэмакратыі ва Ўсходняй Еўропе (IDEE) (narach@idee.com.pi). Кніга, выдадзеная ў 167 старонках, стане своеасаблівым дапаможнікам па прадмеце, уведзеным у навучанне ў школах Аршаншчыны з наступнага году, - "воршазнаўстве".

Падпіска на "Наша слова" актыўна працягваецца.

Сакратарыят ТБМ знайшоў магчымасць падпісаць на чатыры месяцы (з чэрвеня па верасень) наступныя бібліятэкі: гры бібліятэкі Мсціслаўскага р-на Магілёўскай вобласці, раённыя бібліятэкі г. Белаазёрска, Слаўгарада, Глуска, Старых Дарог, а таксама 35 бібліятэк Чэрыкаўскага раёна на трэці квартал 2000 г.

Беларуская мова- ТБМ наша будучыня

Ахвяраванні на ТБМ

1.Прадпрымальнік з Менску	2.000
2.Аляксей Сяргейчык (Менск)	500
3.Дзятлаўская раённая арг-цыя ТБМ	10$
4.Мішук Георгі (Менск)	2.000
5.Мікола Савіцкі (Менск)	1.000
1.Суполка "Рэфармацыя" Менск	10$
2.Валянціна Вяргей (Менск)	2.000
3.Суполка "Берагіня" (Менск)	7.290
4.Гімназія №4 (Менск) дзіцячая секцыя 7 кл	500
5.НВУ "Белэкспо"	3.700
6.Кучанкоў П.М. (Горадня)	1.000
7.Масалкоў І.М. (Менск)	2.000
8.Хахлоў С.В. (Чэрыкаў)	2.000
9.Гракун В.І. (Бешанковічы)	1.900
10.Жатко І.А. (Камянец)	1.000
1.Багданкевіч (Менск)	400
2.Лора Пліско-Баллі (Калінінград)	50$
3.Андрэй Волчак (Ліпніца, Польша)	20 ДМ
4.Сяргей Папкоў (Менск)	500

Дзейнасць Таварыства беларускай мовы імя Францішка Скарыны па наданні роднай мове рэальнага статуса дзяржаўнай вымагае вялікіх выдаткаў. Падтрымаць ТБМ - справа гонару кожнага грамадзяніна краіны.

Просім Вашыя ахвяраванні дасылаць на адрас: вул. Румянцава 13, г.Менск 220005, альбо пералічыць на разліковы рахунак ТБМ № 3015212330014 у Менскай гардырэкцыі ААТ Белбізнесбанка код 764 праз любое аддзяленне [illegible] банка Беларусбанк (камісійны збор пры [illegible] ым не бярэцца).

21 сакавіка 2000 г. прайшла перарэгістрацыю Дзятлаўская раённая арганізацыя ТБМ. Віншуем!

Сакратарыят.

№ 23 (460) 14 ЧЭРВЕНЯ 2000 г.

ДУХОЎНАЯ СТАРОНКА

НАВІНЫ З ВАТЫКАНА

Кіраўнік Беларускай праграмы Ватыканскага радыё Клаўдзій Рабінэ, які рэгулярна штотыдзень паведамляе навіны з Ватыкана, даслаў на імя пробашча касцёла св.Сымона і св.Алены ксяндза-магістра Уладыслва Завальнюка паведамленні, якія змяшчаюць падрабязную інфармацыю аб правядзенні беатыфікацыі 11 сясцёр-назарэтанак у Рыме.

Янка Мойсік вёў па-беларуску каментар непасрэднай трансляцыі з плошчы св.Пятра ў Рыме, якая поўнілася нашымі пілігрымамі з нагоды беатыфікацыі 11 навагрудскіх сясцёр-назарэтанак на чале з настаяцелькай Марыяй-Стэлай (свецкае імя – Адэля Мардавевіч). 600 сённяшніх паломнікаў гэтай кангрэгацыі прысутнічалі на свяце і Літургіі, якую ўзначальваў Свяцейшы Айцец. Ён сам паднёс беларускіх мучаніц перыяду II Сусветнай вайны да хвалы алтароў.

Усяго было беатыфікавана 44 мучанікі, якія сталіся заступнікамі чалавецтва.

Нашыя беларускія блаславёныя сёстры здзейснілі сапраўдны подзвіг. Наймалодшай з іх было 27 гадоў. Гэта Вераніка Нармантовіч паходжаннем з Верцялішак. Найстарэйшай – сястры Імельдзе паходжаннем з Бельска – 61 год.

На аўдыенцыі 6 сакавіка Папа Ян Павел II сказаў беларускім паломнікам такія словы:

- Nowyja Blasłaulonyja. Maryja Mardosewicz i dziesiac inszych zakonnic. chaj zastupajúcca za uwies bielaruski narod, jaki ja sardeczna witaju.

(-Новыя Блаславёныя, Марыя Мардасевіч і дзесяць іншых законніц, хай заступаюцца перад Богам за ўвесь беларускі народ, які я сардэчна вітаю.)

Гэтае прашэнне за законніц і законнікаў у малітве верных на беатыфікацыі гучала па-беларуску:

- Падзяка за наклікание да манаскага жыцця хай непаўторыць іхнія грамады ў асяроддзі надзеі і хвалы Гасподняе, каб на ўзор блаславёных сясцёр закону Святой Сям'і Назарэтанскай сведчылі, ахвяруючы сабе саміх, каштоўнасць жыцця перад вачыма Айчыма Нябеснага.

У час Святой Імшы, якая адбылася ў базіліцы Св.Пятра, Яго Эксэленцыя ксёндз-біскуп Аляксандр Кашкевіч у казанні прамовіў:

- Для Касцёла на Беларусі беатыфікацыя Назарэтанскіх Мучаніц з Навагрудка з'яўляецца вялікай ласкай – асаблівым Божым Дарам.

Мучаніцы Назарэтанкі, якія выконвалі апостальскую місію ў Навагрудку – горадзе Адама Міцкевіча, акружалі сардэчнай апекай сем'і, клапаціліся пра бедных і пакінутых, аказвалі дапамогу ўсім жыхарам незалежна ад веравызнання, мовы і культуры. Католікі, праваслаўныя, мусульмане, іўдзеі казалі пра іх "нашыя сёстры".

Бласлаўлёныя Мучаніцы клапаціліся пра навучанне дзяцей і моладзі. Школа, якую праводзілі Сёстры, была ўзорам рэлігійнай талерантнасці і экуменізму.

Вечарам, пасля працоўнага дня, у белай Фары Перамянення Пана, перад алтаром Езуса Хрыста, яны чэрпалі сілу для далейшай працы. Там адбывалася іх штодзённае духоўнае перамяненне. Да сёння ў фары захаваліся 11 іх кленчнікаў – маўклівых сведкаў малітвы навагрaдскіх Мучаніц.

"Ніхто не мае большай любові за тую, калі хто жыццё аддасць за прыяцеляў сваіх" /Ян 15, 13/. Гэтыя словы былі натхненнем Назарэтанскіх Мучаніц, калі яны ахвяравалі сваё жыццё, каб ўратаваць ад расстрэлу 120 заложнікаў і адзінага ў Навагрудку святара ад арышту.

Бог прыняў іх ахвяру 1 жніўня 1943 года – раніцою, ахвяру пасля гетсеманскай ночы ў нямецкай вязніцы. Блаславёныя Мучаніцы сталіся новым пасевам манаскіх і святарскіх наклікання ў, за якія мы так удзячны Богу.

Для Касцёла на Беларусі, які падымаецца з духоўных руінаў – асаблівым чынам для Касцёла Гарадзеншчыны. Блаславёныя Назарэтанкі ёсць і застануцца прыкладам на шляху хрысціанскага жыцця. Дзякуем Святому Айцу за Юбілейны Дар; дзякуем, што праз беафікацыю Мучаніц з Навагрудка ахінуў хвалой гродзенскую і навагрaдскую зямлю, што праз гэты акт запаліў натхненнем сэрцы прыгнечанага люду.

Мы верым, што Назарэтанскія Мучаніцы з Навагрудка будуць для Касцёла на Беларусі Пуцяводнымі Зоркамі Трэцяга Тысячагоддзя.

Малітву верных узнесла да неба беларуская назарэтанка сястра Станіслава. На гэтай Святой Імшы ў малітве верных прагучала:

- Памолімся за сем'і ўсяго свету, каб праз узаемную любоў і паразуменне сталіся верным адлюстраваннем Святой Сям'і з Назарэту.

ПРОМНІ АХВЯРНАЙ ЛЮБОВІ

Самая чыстая і самая яркая ў свеце любоў – гэта любоў хрысціянская, любоў, якую прынёс у свет Езус Хрыстус і якая потым безліччу нязгасных праменчыкаў засвяцілася ў сэрцах тысяч людзей, якія, узяўшы свой крыж, пайшлі за Хрыстом. І тым ярчэй свяціліся гэтыя праменчыкі, чым больш было ў іх іскрынках самаахвярнасці – гэтай адметнай рысы хрысціянскай любові.

Прпаменчыкамі такой хрысціянскай любові шчодра асветлена і наша Бацькаўшчына – Беларусь. Колькі тут было складзена крывавых і бяскроўных ахвяраў у імя любові да бліжняга тымі людзьмі, хто сваей Праўдай, сваей Верай, Сваім Жыццем выбраў Хрыста.

Ахвяра жыцця ў імя найвялікшай любові да людзей была складзена і такой старажытнай, такой прыгожай і таямнічай зямлі навагрaдскай у тое страшнае лета крывавага 1943 года адзінаццацю нявестамі Хрыстовымі, адзінаццю сёстрамі-назарэтанкамі. У цёплы світанак 1 жніўня 1943 года ля распушчаных кос разгалістых бяроз, пад ціхі шэпт соснаў яны апранулі чырвоныя сукенкі ў ціхай пакорлівасці і ўдзячнасці Сваму Нябеснаму Жаніху, Які прыняў іх ахвяру, складзеную дзеля ацалення жыццяў іншых.

Адзінаццаць промняў самага яркага святла – святла хрысціянскай самаахвярнасці – ўзышлі ў тое далёкае світанне над Навагрaдчынай, каб праз дзесяцігоддзі засвяціцца ўжо над усім светам, над усім Касцёлам, над усімі намі адзінаццаццю нягаснымі зорачкамі нашых нябесных заступніц.

Сёння, пасля беатыфікацыі сясцёр-назарэтанак, хочацца глыбей задумацца над тым, чаму адзінаццаць кволых фізічна нявест Хрыстовых аказаліся такімі моцнымі духоўна, каб выказаць сваю гатоўнасць скласці ахвяру жыцця, каб паўтарыць, разам з сястрой Марыяй-Стэлай словы ахвярнай малітвы:

"Божа, калі патрэбна ахвяра жыцця, вазьмі яе ад нас, вольных ад сямейнага абавязку, і ўчыні, каб выпусцілі тых, хто мае сям'ю".

...Божа, прымі ахвяру ад нас...

Тут, у навагрaдскай фары, стоячы на каленях за кленчнікамі, за якімі паўтарала гэтыя словы малітвы і мая равесніца, таксама настаўніца, сястра Марыя-Канізія, гледзячы на ўзнёслую постаць Хрыста на абразе Перамянення Панскага, спрабуеш паставіць пытанне: "А ці апраўдваем мы званнее хрысціян, ці ёсць у нас імкненне да самаахвярнасці, ці можам мы скласці нават бяскроўную ахвяру ў сваім жыцці з пачуццём радасці". Пытанне цяжкае...

11 сясцёр-назарэтанак ахвярнасць укладвалі ў свае справы і ўчынкі яшчэ задоўга да вайны. Яны ахвяроўвалі свае сілы, здольнасці, сваё разуменне Слова Божага, свае сэрцы, поўныя міласэрнасці, чыстай хрысціянскай любові, дзеля тых навагрaдскіх дзяўчынак, якім найбольш былі патрэбны ўвага, ласка, апека. Ахвяроўвалі дзеля ўсіх дзяцей і дарослых, якія прыходзілі да іх са сваім болем, сваёй крыўдай, з апошняй надзеяй. А іх клапатлівых рук яшчэ чакала Фара, якая павінна была сустракаць Езуса Хрыста ў Эўхарыстыі самай чыстай і прыбранай заўсёды ў зеляніну і кветкі. Зразумела, што гэтая праца забірала шмат сіл фізічных, тым больш, што сёстры не вызначаліся добрым здароўем, а іх кіраўнічка Марыя-Стэла мела даўнюю хваробу сэрца.

Так, фізічныя сілы забіраліся, але прыходзілі духоўныя, якія дапамаглі сёстрам застацца няскоранымі ў страшную хвіліну. Гэтыя сілы даваў ім сам Пан Бог, запальваючы ў іх сэрцах новыя і новыя іскрынкі ахвярнасці. Гэтыя іскрынкі не затухалі, а чакалі, чакалі свайго часу, каб успыхнуць полымем найвялікшай самаахвярнасці, рыхтуючы сясцёр-назарэтанак да сваёй, навагрaдскай Галгофы, на якую яны пайшлі апошнім ліпеньскім надвячоркам, толькі што прачытаўшы апошні Ружанец да Маці Божай, апошні раз укленчыўшы ў каплічцы Маці Божай Навагрaдскай, дзе з верасня 1991 года знаходзіцца месца іх апошняга спачыну. Магчыма тут, перад абразом Маці Божай Навагрaдскай, яны 11 нявест Яе Сына, прасілі ў Яе, каб Сын прыняў ахвяру іх жыццяў і за арыштаваных.

А сёння кленчым тут мы, кленчым ужо перад магілай блаславёных, блаславёных зямлі беларускай. Кленчым, і вочы каторы раз бачаць іх святыя імёны, а вусны складваюць новыя Літанні. Літанні да 11 хрысціянак-пакутніц:

"Сястра Марыя-Стэла, узор цярплівасці, промень ахвярнасці, маці для дзяўчынак-сіротаў, маліся за нас.

Сястра-Марыя-Імельда, званочак спеўны, слуга Фары навагрудскай, маліся за нас.

Наша мова для нас святая,
Бо яна нам ад Бога даная...
Францішак Багушэвіч.

Сястра Марыя-Раймунда, усім сэрцам аддадзеная Згуртаванню Найсвяцейшай Сям'і з Назарэту, струмень цярпення і пакорлівасці, маліся за нас.

Сястра Марыя-Геліадора, павярнуўшая цэлую сям'ю расійскага атэіста да Бога, жывая сведка веры Хрысціянскай, маліся за нас.

Сястра Марыя-Барамея, умацаваўшая сваю адданасць Езусу, перамогшы душэўную разгубленасць, маліся за нас.

Сястра Марыя-Канізія, аддаўшая свае сілы навучанню дзяцей, зерне добрых учынкаў, маліся за нас.

Сястра Марыя-Феліцыта, прытулак цярпення і пакорлівасці, ціхая зорачка вялікай самаахвярнасці, маліся за нас.

Сястра Марыя-Даніэла, нястомная ў цяжкай працы і лагодная сэрцам, маліся за нас.

Сястра Марыя-Сергія, шчырая ў зямной працы і моцная ў сваёй веры, маліся за нас.

Сястра Марыя-Гвідона, нястомная апякунка над чысцінёй фарнага падворка, шчырая ў зямной працы і моцная ў сваёй веры, маліся за нас.

Усе сёстры-пакутніцы, заступніцы нашы у небе, заступіцеся за нас, грэшных, перад абліччам Езуса".

Узнёсшы вочы на іх святыя імёны, хочацца дабавіць і ад сябе асабіста:

-Сёстры-назарэтанкі! Дапамажыце, каб у сэрцах усіх хрысціян, якія пераступаюць парог Фарнага касцёла, з'явілася хоць самая маленькая іскрынка ахвярнасці, ахвярнасці ў імя ўсіх тых, хто патрабуе больш увагі, дабрыні, спагады, міласэрнасці, суцяшэння, каму так патрэбна дапамога, хто ўжо не мае ніякіх сіл і гатовы кінуць свой крыж.

У святой цішы такой святой Фары мільгаюць дрыготкія цёплыя полымцы свечак на магіле 11 нявест Хрыстовых. А поруч пранікае у сэрца пяшчотна-самотны позірк Марыі. Яны побач – сёстры і Марыя. Яны былі разам і ў зямным жыцці, бо толькі сапраўды моцная вера звязала іх Сынам Марыі і апранула ім вянчальныя чорныя сукенкі і чорныя вэлюмы, і ўліла ў іх сэрцы гарачую любоў да людзей, і навучыла ахвяраваць сабой, каб з гэтай ахвярнасці выцякала бясконца крыніца такіх патрэбных добрых спраў на карысць люзям, на хвалу і радасць Хрысту. І паколькі гэтая крыніца няспынна жывілася чыстымі кроплямі любові і ахвярнасці, то сэрцы сёстраў сапраўды зразумелі найвялікшы сэнсЛюбові Хрыстовай, даказаны тым, што Езус ахвяраваў Сваё Жыццё на Галгофе за ўсіх нас.

Зразумеўшы сэнс Любові Хрыстовай, сёстры-назарэтанкі і прапанавалі Богу ўзяць ад іх патрэбную ахвяру жыцця.

А мы?! Мы, хрысціяне мірнага часу, ці так разумеем сэнс Любові Хрыстовай, ці ёсць такая бескарыслівая ахвярнасць у нашых сэрцах?

Пытанні застаюцца ў чаканні адказу. На вачах наступаюць слёзы. І сарамліва апускаюцца вочы перад позіркам Марыі. Баліць сэрца, калі ўсё часцей назіраеш, што хрысціянства праяўляецца ў людзей часта схематычна, вонкава. Пабыць на Імшы, прыступіць да Сакрамэнту Пакуты, прыняць Хрыста ў Святой Камуніі і ... часта на гэтым усё. Зачыніліся дзверы касцёла, і ...можна абражаць, крыўдзіць, узвышаць сябе, прыніжаць іншых, асуджаць, даваць волю інстынктам цела, сэрца настройваць, каб больш урваць, выхапіць і не падзяліцца. А ахвярнасць? Дзе бескарыслівая радасць ахвярнасць? Дзе добрыя ўчынкі без усялякай платы, выгоды? Дзе гэтыя крынічкі, што цяклі і тут, на зямлі навагрaдскай, калі хадзілі на ёй сёстры-назарэтанкі, тыя 11 святых заступніц.

Крынічкі ахвярнасці перасыхаюць. А ім жа хоць кропельку ахвярнай жывой вады!

Свет жа, задыхаючыся ад духоўнай смагі, імкліва набліжаецца да бездані. Свет просіць хоць крыху зіхоткіх кропель ахвярнай жывой вады.

11 сясцёр-назарэтанак любілі свет і не хацелі згубы.

Мы стаім сёння перад вашай, сёстры, магілай і, вядома, розумам сваім не хочам згубы ні сабе, ні свету. Але ж сэрцы нашыя такія слабыя, рукі - слабыя, а плечы адразу прагінаюцца пад цяжарам крыжа.

Заступіцеся за нас, сёстры-назарэтанкі, там, у Валадарстве Нябесным. Асвятліце нашыя сэрцы праменямі ахвярнасці, дапамажыце зразумець, усім, хто ўкленчыць перад вашай магілай, хто звернецца да вас у малітве, што нашыя душы і наш сённяшні свет уратуюць промні хрысціянскай любові, ахвярнасці, міласэрнасці.

Таулуй Галіна, настаўніца ПТВ-193
г. Навагрaдка.

У КАСЦЁЛЕ СВ. СЫМОНА І СВ. АЛЕНЫ

У той самы дзень 5 сакавіка, у пераноўленым касцёле св.Сымона і св.Алены пры ўдзеле шматлікіх вернікаў была адслужана Святая Імша ў гонар 11 ссцёр-назарэтанак. Дзякуючы магчымасці радыё "Голас душы", мільёны беларусаў маглі слухаць Святую Імшу, разам маліцца і адчуваць духоўную еднасць з усімі пілігрымамі пад час беатыфікацыі-узнясення на алтар сясцёр з Навагрудка, якіх Пана Ян Павел II аб'явіў блаславёнымі. Вялікую духоўную зацікаўленасць у парафіянаў выклікаў відэафільм аб пакутніцкім шляху сёстраў-назарэтанак, які дэманстраваўся ў касцёльным духоўным тэатры і бібліятэцы некалькі разоў.

У наступную нядзелю, 12 красавіка, у час Святой Імшы "Голас душы" у 11 гадзін ксёндз-магістр Уладыслаў Завальнюк ад імя ўсіх парафіянаў выказаў бязмерную ўдзячнасць Свяцейшаму Айцу за Юбілейны Дар. Упершыню ў касцёле св.Сымона і св.Алены пад час малітвы верных з вуснаў ксяндза Уладыслава Завальнюка прагучалі словы звароту да блаславёных сёстраў-назарэтанак з просьбай аб заступніцтве перад Панам Богам за ўвесь беларускі народ, сем'і, духавенства, мір, адраджэнне. Таксама ўпершыню мы пачулі імёны блаславёных сясцёр, якіх з асаблівай павагай успамінаў ксёндз-магістр. Гэта набажэнства напаўняла радасным узнёслым духоўным хваляваннем.

Навагрaдцы не забыліся пра ахвяру сясцёр-назарэтанак, яны памятаюць і звяртаюцца да іх у сваіх малітвах. Менавіта з Навагрудка на адрас Чырвонага касцёла прыйшоў ліст ад мясцовай настаўніцы Таўлуй Галіны, які мы і прапануем увазе чытачоў.

Алесь Петрашкевіч

ПРАГНОЗ НА ПАСЛЯЗАЎТРА

(Фарс у дзвюх дзеях)

(Працяг. Пачатак у папярэдніх нумарах.)

Муравьёв. Уважаемый эксперт, суду нужны не ваши предположения-гадания: то ли умер от удара в висок, то ли от обширного инфаркта. Вы нам ответьте конкретно и определённо: от чего наступила смерть гражданина Иванова-Чингизханова! И что ей предшествовало – удар в висок тупым предметом или обширный инфаркт миокарда!

Радзівіл. Паважаны пракурор, было б вельмі лёгка і проста, калі б я мог даць свой катэгарычны і пэўны адказ на ваша катэгарычнае патрабаванне. На жаль, мы маем той выпадак, калі непасрэдныя прычыны наступіўшай смерці па часе стаяць вельмі блізка адна ад другой. Яны амаль накладваюцца, а можа і наклаліся.

Муравьёв. И тем не менее, ваш вывод и однозначный ответ: от чего наступила смерть потерпевшего?! Ваша профессиональная обязанность дать суду именно такой ответ!

Радзівіл. Даруйце, але мушу даць вам не адзін, а тры раўназначныя адказы, ні адзін з якіх у дадзеным выпадку не задаволіць правасуддзе. Першы: смерць Іванова-Чынгізханова наступіла, магчыма, ад пралома скроневай касці. Другі: смерць наступіла, магчыма, ад інфаркту міякарда. Трэці, а я толькі схіляюся да яго, а не канстатую, як таго патрабуе сітуацыя, пралом скроневай косці мог справакаваць інфаркта міакарда.

Муравьёв. Дети, а не эксперты судебной медицины!.. Извините...

Радзівіл. Даруйце, паважаны пракурор, але нават пры вашым сталым узросце і багатым досведзе, вы наўрад ці дасцё адказ на пытанне, што раней з'явілася на свет: яйка ці кураня, не кажучы ўжо аб тым – курачка ці пеўнік.

Муравьёв *(з'едліва)*. "Пеўнікі"!.. Обвинение больше вопросов не имеет.

Сапежанка. Пытанні да эксперта?..

Касцюшка. З вашага дазволу... Скажыце, паважаны эксперт, ці даследаваліся вамі рэшткі куфля на прадмет выяўлення на іх слядоў эпітэлію скроневай вобласці пацярпелага?

Радзівіл. Следчы не ставіў такога пытання перад экспертам.

Касцюшка. Матэрыялы справы сведчаць, што вы рабілі і дактыласкапічную экспертызу. Вамі пацверджана, што на рэштках куфля выяўлены адбіткі пальцаў толькі майго падабароннага.

Радзівіл. Так, толькі яго.

Касцюшка. А ці была сярод рэштак куфля ручка ад яго?

Радзівіл. Не, не было.

Касцюшка *(да Сапежанкі)*. Я хацеў бы пераканацца, што сярод рэчавых доказаў ручкі ад куфля няма...

Сапежанка. Калі ласка.

Касцюшка *(аглядзеўшы рэшткі куфля на стале ў суддзі, да Агінскай)*. Прашу занатаваць у пратаколе, што адвакат Касцюшка пры аглядзе рэчавых доказаў не выявіў ручкі ад куфля, якую бачыла сведка Козолупова заціснутай у руцэ нябожчыка Іванова-Чынгізханова... І апошняе... Як вы думаеце, спадар Радзівіл, паўторная судова-медыцынская экспертыза і загінуўшага, і рэштак куфля магла б даць нейкія канкрэтныя вынікі?

Радзівіл. Пра гэта гаварыць позна. Нават калі б эпітэлій на рэштках куфля ўдалося выявіць, яго не было б з чым параўнаць. На колькі мне вядома, астанкі пацярпелага крэміраваны.

Муравьёв не вытрымлівае гэтай навіны і бразгае алоўкам аб стол.

Касцюшка. Што вы можаце сказаць аб ступені ап'янення пацярпелага?

Радзівіл. У шлунку і крыві пацярпелага выяўлена мізэрная колькасць спіртус віні.

Касцюшка. Абарона больш пытанняў не мае.

Сапежанка. Сядайце спадар Радзівіл... Суд пераходзіць да спрэчак бакоў. Для абвінавачага заключэння слова даецца пракурору Муравьёву.

Муравьёв. К сожалению, не могу этим воспользоваться, пока в зал суда не будет возвращён представитель потерпевшего Суворов Александр Васильевич...

Сапежанка. Прадстаўнік пацярпелага Сувораў запрашаецца ў залу суда.

Муравьёв. Спасибо.

Уваходзіць Суворов і займае сваё месца.

Уважаемый товарищ судья! Уважаемые товарищи присяжные заседатели! Судебное разбирательство вступает в самую ответственную стадию. В своей обвинительной речи я обязан дать глубокую политическую и юридическую оценку совершённого Константином Калиновским преступления, вскрыть его причины, показать истинное лицо преступника и тот страшный и порочный путь, который привёл его на скамью подсудимых с клеймом убийцы на челе. Сегодня его удел – эта позорная железная клетка, дорога из которой для него одна – в небытие и никуда больше. Используя судебную трибуну, я постараюсь разоблачить *(распаляецца)* всю низость, мерзость, отвратность и гнусность совершённого преступления! *(Набірае штучны пафас.)* Как государственный обвинитель я ставлю своей целью создать вокруг преступника атмосферу морального бойкота и презрения, мобилизовать общественное мнение против злодея-убийцы и его покровителей за стенами этого здания.

Высокочтимый суд! Уважаемые соотечественники! 9 мая, в день Победы, когда сама весенняя природа звала нас к жизни и радости бытия, оборвалась жизнь славного воина, ветерана-чекиста, борца за нашу свободу и независимость, в конце концов, не только старого большевика, но и беспомощного человека, который годился в дедушки своему убийце. Гнусное, подлое и наглое убийство незабвенного Иванова-Чингизханова Авангарда Батыевича потрясло не только столицу, но и вызвало возмущение и негодование всех честных людей нашей страны и близкого зарубежья.

Бывает, что в быту разгораются страсти, накапливается неприязнь, обостряются низменные чувства – в результате наступает трагическая развязка – убийство человека. Убийство, рассматриваемое судом сегодня, с иной категории. Оно совершенно на почве политической мести и в связи с выполнением потерпевшим общественного долга. Это скорее не просто убийство при отягчающих обстоятельствах, а акт политического террора.

Подлый убийца, наёмный террорист, хищный зверь в человеческом облике перед вами, товарищи присяжные заседатели, судьи и публика! Сегодня зверь укрощён! Сегодня он обезопашен и обезврежен благодаря нашей славной полиции и нашего суда, самого демократического в мире! Но зададим себе вопрос: а обезврежены ли те силы, которые породили это чудовище и толкнули его на тягчайшее преступление?! Нет! И ещё раз нет! Именно эти силы набирают сегодня силу! Простите за каламбур.

Такие дела, как это, принято называть громким. Да, оно громкое, но, к счастью, не сложное. Применительно к преступнику, оно элементарно и примитивно. Но!.. В своей примитивности и цинизме оно как раз и таит начало тех потрясений, перед которыми мы все оказались в силу так называемого демократического развития нашего общества, или как они говорят: "адраджэння". Спрашивается: "адраджэнне каго і чаго?!"

Чтобы ответить на этот непростой вопрос, давайте вернёмся к истокам преступления, шаг за шагом проследим за его непосредственным исполнителем.

Проведённое следствие показало, подтвердило, что подсудимый Калиновский в день 9 мая оказался в авангарде колонны так называемых демократов, хотя адвокат почему-то пытается внушить подсудимому, что его там не было. Ловушка, расставленная Суворову, не сработала. Алиби подсудимого не доказано. Да и о каком алиби может идти речь, если подсудимый не отрицает своей встречи с потерпевшим в баре "Русичи" по Коммунистической. Именно здесь он нанёс роковой удар своей жертве, что подтверждается показаниями свидетеля Холуевича, заключением эксперта и вещественными доказательствами, как то осколками бокала, на которых убийца оставил отпечатки своих пальцев.

И далее... Будучи уличённым в преступлении, подсудимый на стадии следствия под тяжестью неопровержимых улик сознаётся в содеянном и в то же время замышляет опорочить следствие во время судебного разбирательства. Отсюда и появляется детская сказка об избиении его в камере предварительного заключения. Отсюда и это окровавленная сорочка, под которой он, как под знаменем махрового национализма предстаёт перед судом. Все мы были свидетелями того, как защита пыталась опорочить и дискредитировать не только свидетеля Холуевича, но и представителя потерпевшего – Суворова. Фарс с деньгами, которые он якобы предложил свидетельнице Козолуповой, разыгранный перед судьями и публикой, сам по себе талантлив в исполнении, но не убедителен для суда, ибо приём стар, как мир.

Я полагаю, что судебное следствие, которое прошло перед нами с предостаточной полнотой, глубиной и объективностью исследовало все материалы дела, что позволит присяжным заседателям без сомнений и угрызений совести вынести вердикт, который прозвучит однозначно: виновен! Виновен в умышленном убийстве, а по сему снисхождения не заслуживает!

С кем же суд имеет дело?! С кем наше общество имеет дело?! Кто, как, когда и при каких обстоятельствах породил такое чудовище, которое не безопасно держать вне железной клетки вплоть до приведения приговора в исполнение?! Подсудимому только 27 лет. За плечами университет и крестьянское происхождение, место в школе и койка в общежитии, зарплата хоть и не велика, но всё же зарплата, а не пособие по безработице, бульба и сало – родительские. Казалось бы, живи, дерзай, пробуй! Ан нет! Куда как проще вступить в Народный Фронт, взять на вооружение не советский патриотизм с интернационализмом, а идеологию национал-фашизма с сепаратизмом, мутить честный народ и под этой "бел-чырвона-белай анучай" готовить его к свержению законной власти коммунистов, аграриев и Словянского собора.

Мы все были сегодня не только участниками судебного процесса, но и свидетелями возмутительного, вызывающего поведения подсудимого в суде. Чего только стоят его гнусные выпады против главы державы и её символов. А это дерзкое, беспрецедентное требование обеспечить переводчика в то самое время, когда народ категорически не желает изучать "мову"! А выпады против присяжных и беспардонные пререкания с судьёй и про-куроро

Муроывьёыв

Высокий суд! Уважаемые товарищи присяжные заседатели! Преступление, которое мы призваны волею народа осудить и наказать, столь преднамеренно, злостно и имеет столь разрушительные тенденции, что цивилизация не может терпеть, чтобы его игнорировал, так как она погибает, если такие преступления умножаются. (Зачытывае з паперы.). Сейчас в этом жалком субъекте трудно заметить признаки той власти, при помощи которой его единомышленники могут занять господствующее положение в нашем обществе. Это судебное разбирательство приобретает такую возможность ещё и потому, что преступник, заключённый в клетку, представляет в своём лице зловещие силы так званой демократии, которые будут таиться в мире и у нас ещё долго после того, как тело подсудимого превратится в прах. Этот человек, если его условно можно назвать человеком, символ расовой ненависти террора и насилия, надменности и жестокости, порождение так называемого "адраджэння і незалежнасці". Это – символ жестокого национализма, интриг и провокаций, которые могут повернуть наше общество в кровавый кошмар насилия. Национал-радикалы, а точнее национал-фашисты, в такой степени приобщили себя к созданной ими философии и руководимыми ими силами, что проявление к ним жалости или снисхождения, а равно и к подсудимому Калиновскому, будет означать победу и поощрение того зла, которое связано с их именами.

Цивилизация не может позволить себе какой-либо компромисс с социальными силами, которые приобретут мощь, если мы поступим двусмысленно или нерешительно с людьми, в лице которых эти силы продолжают своё существование. *(Адрываецца ад паперкі.)*. Короче, деяние подсудимого Константина Константиновича Калиновского, воплотившего в себе самые отвратительные черты морально-разложившегося, деморализованного, жестокого и мстительного чудовища, лишившего жизни защитника социалистического Отечества, - государственное обвинение квалифицирует по статье 100 УК РБ, пункт "в" - умышленное убийство при отягчающих обстоятельствах и требует применить к подсудимому Калиновскому высшую, исключительную меру наказания.

Пры мёртвай цішыні Муравьёв садзіцца на сваё месца.

(Працяг у наступным нумары).

Юры Карэйва

“ХАЙ СТАНЕ МАЛЕННЕМ ВЕРШ!..”

Ён быў адзінотнікам, і яго ўнутраныя рэчаіснасць падавалася скарбам, што насіўся ў “гліняным” посудзе, і ніхто да яго доступу не меў.
Юрась Залоска.

Творчае спатканне з аўтарам паэтычнага радка, які ўзяў я ў якасці назову гэтага своеасаблівага эсэ-рэпартажу, сябрамі Лідскага таварыства беларускай мовы імя Францішка Скарыны меркавалася правесці яшчэ дзесь напрыканцы мінулагодняе восені. Але ўжо неяк так склалася, што аўтару трох зборнікаў вершаў “Саната ростані”, “Саната поўні”, “Рэха малітвы”) і кнігі аб праявах нацыянальнага нігілізму і манкуртызму ў дачыненні да матчынай мовы асавечанымі і зрусіфікаванымі беларусамі (“Роднае слова і маральна-эстэтычны прагрэс”, Лондан, 1985) Алегу Бембелю, шырокавядомаму, асабліва – ў айчынным інтэлектуальным свеце, Зьнічу, а з 1996 года паслушніку святой Жыровіцкай Абіцелі, галоўнаму рэдактару суіменнага з ёю знакамітага свайго багаслоўска-літаратурна-мастацкага “Лістка”, брату Алегу, ніяк датыхчас дастацца да нас не надаралася.

І нарэшце толькі сёлета, ужо вясной (15 травеня 2000-га года), сустрэча з ім, гэтак чаканая лідзянамі, сябрамі мясцовага аддзялення ТБМ і літаратарамі нашага горада, адбылася. Напачатку а 7-ай гадзіне вечара – у Гарадскім палацы культуры, затым, назаўтра, а 1-й дня – у СШ № 15 г. Ліды.

У той памятны вечар святар мясцовага праваслаўнага прыходу айцец Аляксей Найпашаноўнага Госця прадставіў як Асобу, што за свой галоўны жыццёвы абавязак ўме найперш практычнае служэнне Творцу ўсяго Існага, але пры ўсім тым і – як натхняемага Богам на паэтычную творчасць хрысціянскага мысліцеля і філосафа, падзвіжніка і асветніка, музыку і прарока. Айцец Аляксей падкрэсліў, што менавіта адпаведна такому разуменню мае быць і характар самое сустрэчы.

І вось да светлагожага зіхцення чырвонага зыркага рубіну лампадкі-зніча перад настольнаю выяваю Абраза Найсветшай Жыровіцкай Божае Маці, да задумлівай глыбокае зальнае цішы дадаўся і запраменіў у ёй, заззяў сапраўднай жывою паэзіяй гучны Зьнічовы Голас...

1.

Зьніч... Вядома ж, знічка – то зорка, якая, нібыта самоткая Божая слёзка, коціцца да нас з недасяжных нябёсных скляпенняў ды хутка вельмі, як і ўсё ў гэтым нявечным свеце, знікае, згасае... Можа ў тым, знічным, часе-імгненні загадаць жаданне – абавязкова сапраўдзіцца, галоўнае, каб было яно самым запаветным, і – светлым, чыстым, як крышталь гэтай раптоўна ўзніклай ды зноў сыходнае ў іншабыт Божае слязінкі-знічкі.

А яшчэ, знічкі – ледзь бачнапрыкметныя незварушныя зоркі, тыя, што знічэюцьмігцяць, то знікаючы, то зноў узнікаючы, на небе...

А калі хто цікавіўся, што ж такое Зьніч, скуль ён “дайшоў” да нас, то, канешне ж, ведае, што гэта ахвярапрынашальны, незгасальны ніколі, вечны, жыццядайны і жыццяствораны агонь нашых продкаў – агонь паганскага святлішча, зазвычай на каменным (камень, як і сам гэты агонь-Зьніч, ёсць у самасвядомасці продкаў сімвалам вечнасці) алтары (алтары, латыры). Ва ўяўленнях нашых мудрых прашчураў агонь гэты ёсць, няйначай, жывым увасабленнем самога ягонага бога – Зьніча. У тыя, неспасціжна далёкія для нашага збедненага і прыкалечанага тэхнагенэзнай сучаснасцю розуму, часіны, якія сёння нам здаюцца хіба што ледзь ні самою вечнасцю, калі продкі нашыя нічога яшчэ не ведалі пра Адзінатворцу знічна-зорнага сусвету і ўсяго існага ў ім, паганскі бог Зьніч у пантэоне мноства іншых, у тым ліку і “вогненага паходжання” бостваў (Ярылы, Сотвара, Пяруна, Маланкі, Агме-ню, Жыжаля...) займаў далёка не апошняе месца.

У Хрысціянскую Эру тое, што ў нас на Беларусі часам называюць знічам, знічкай, стала своеасаблівым сімвалам самога... Хрыста! Гэта – і помнік агню свечкі, і сама свечка, Хрыстова свечачка, гэтаксама – і лампадка з вогнікам-знічом.

2.

Гэтак мы, нібыта крыху аддаліўшыся ў разважаннях ад паэтычнага спаткання з нашым Шаноўным Аўтарам, зноў вярнуліся “на кругі свая”...

Вось брат Алег ля Іконкі Маці Божае Жыровіцкай і лампадкавага Хрыстовага пломніка-зніча пачынае з намі сваю, напоўненую жывою, шчыраю чалавечаю споведдзю-малітвай і вольным Боскім Дыханнеем, паэтычную бяседу, дакладней – сумоўе, якое прапанаваў нам, каб былі мы не толькі слухачамі, але і – сумоўнікамі. Прапанова гэтая ім аздоблена яркаблiскучым параўнаннем нашае сустрэчы з суладдзем, суквеццем, сузор'ем.

Гучыць цыкл “Шляхам Святой Эўфрасініі”. Пачынаецца ён вершам “Хрыстос уваскросе! Усяісна ўваскросе!..” (глядзіце змешчаную ў гэтым нумары падборку). Як цудоўная прэлюдыя і аздоба да нашага сумоўя гучыць на фартэпіяна бліскуча выканваемая ім “Прэлюдыя званоў” Фрэдэрыка Шапэна. Дэкламуючы свае вершы-творы і кароценька каментуючы некаторыя з іх, такія як “Мова”, “Збавіцель”, “Беларусь”, “Свабода”, “Адвечнае”, “Грахі гісторыі”, “Касавінка і мы”, “Над свечніцай” і інш., аўтар распавядае аб сваім “паглядзе з-за манастырскага муру” на нашую рэчаіснасць і канкрэтныя рэаліі свету. У цэнтры ўвагі сумоўнікаў – непазбежныя пытанні аб Беларусі, Беларускаму Шляху, беларускай нацыянальнай ідэі, якія спрабуе сфармуляваць і акрэсліць шмат хто з нашых інтэлектуалаў, але, нажаль, покуль што няўдала: у першы чарод хутчэй з-за надуманай імі ж самімі нібыта надзвычайнай складанасці гэтых пытанняў ды з-за нежадання ўвесці ў іх і паставіць на першаплан трывалую ідэю Бога, ідэю Хрыста, і зрабіць умацоўным грунтамапірышчам усіх гэтых праблем Хрыстова вучэнне, якое ёсць “соль” і “закваска” іх паспяховага практычнага выхавання. Ці не сапраўды, не гледзячы на здаецца ж вялікую прасветленнасць іх розумаў, між імі ўсё яшчэ моцна-такі дзее той “дух цемрадзі”, якому, паводле слоў Юрася Залоскі, “само імя Хрыстова – прамоўленае альбо выяўленае літарамі – ненавіснае”?..

3.

Якім быў Зьнічовы шлях – шлях да Бога?

Вядома, што знакаміта-легендарны сваёю “юродліваю” неардынарнасцю Зьніч быў “увесь час у руху”, сыходзіў – “як знічка... з Нябёс да Зямлі, паўтараючы шлях Хрыста”, мяняўся, “пакідаючы за сабой зыркі метэарытны хвост-шлейф тлумачэнняў, здагадак, інтэрпрэтацый. Паэт?.. Філосаф?.. Дысідэнт?.. Грэшнік?..” (Людка Сільнова, “Крыніца”, № 9.1999г.) і вось ён – паслушнік Жыровіцкага Сьвята-Духаўскага манастыра брат Алег.

Стаў ім ва ўжо даволі спаважным веку – на пачатку шостага дзесятка год свайго жыцця. А хрысціўся толькі на сорак трэцім годзе, патаемна, на кватэры святара, будучы ўжо навуковым супрацоўнікам інстытута філасофіі і права Беларускай Акадэміі Навук.

Да гэтага – студыяваў на энергетычным факультэце Беларускага палітэхнічнага інстытута, а яшчэ раней – вучыўся ў музычнай школе-сямігодцы: спасцігаў майстэрства музычнага выканання пад пільным і клапатлівым наглядам сваёй маці Вольгі Анатолеўны, якая скарыстоўвала дзеля стымулу да паспяховага развучвання гэтак ненавісных п'ес і эцюдаў папружку і запэўнівала сына словамі: “Поумнеешь – благодарить будешь!”. І прадказанне сённе ўрэшце рэшт сапраўдзілася: неўзабаве, пасля чатырохгадовага перапынку ў музычна-інструментальных студыях, паступіў у музнавучальню, затым – у Беларускую Дзяржаўную Кансерваторыю.

Штуршком да такога, нікім не чаканага ад яго, учынку стала праслухванне, упершыню, у 18 год, “Паэтычнай санаты” і “Апасіянаты” Людвіка Ван-Бетховена, якія нагэтулькі ўразілі, што, забыўшыся на усё на свеце, закінуўшы студыяванне ў БПІ (незадоўга да дыплому), узяўся ўперліва развучваць упадабаныя творы сусветнай музычнай класікі. Гэтае “здарэнне” з ім дапамагло яму глыбока адчуць і перaканацца: музыка – адна з найвышэйшых Праяваў Боскай Сутнасці. Распавядаючы нам аб тым, брат Алег слушна заўважыў што, нажаль, элементы ейныя сёння почасту скарыстоўваюцца ў якасці аднаго з чалавекаразбуральных фактараў, дзеля падрывання маральных астояў і этычных нормаў ў грамадстве, а вынікам гэтага – татальнае яго вынішчэнне...

4.

Менавіта ў Белдзяржкансерваторыі (сярэдзіна 60-х гг..) пачаўся яго шлях да больш поўнага, творчага самапраяўлення тады яшчэ не Зьніча, а Олега Отступника, аўтара крамольнай машынапіснай, у белавершавым “выкананні”, “Песни любви Христу..”, якая выклікала адпаведнае рэагаванне адпаведных органаў, ад больш рашучых дзеяў якіх у дачыненні да “бунтаўніка” ўратавала высокае службоваае становішча ягонага бацькі – вядомага скульптара Андрэя Бембеля.

Напоўніцу захапілі дзьве стыхіі: музычная і слоўная – праз творы Ніцшэ і Шопэнгаўэра (гэтыя філосафы “узрушылі таксама не менш, чым Бетховен і Шапэн”).

Да музыкі ж нацыянальнай – Беларускай мовы – прыйшоў менавіта праз тую музыку, якую пачаў у самой мове. гэтае ўсё намоцна і настала ўтрывалася ў свядомасці дапытлівага інтэлектуала ў выглядзе разумення: гармонія нацыянальнага і інтэрнацыянальнага – універсальная жывая мадэль Існага і наўпраставая Мова Бога.

Нацыянальная тэма ўсяго далейшага ягонага жыцця адкрылася і запачаткавалася тады, калі пасля кансерваторыі паступіў у аспірантуру Інстытута філасофіі і права Беларускай Акадэміі навук, і вынікала яна непасрэдна з тэмы ўступнага рэферата “Творчы метад кампазітара ў адносінах да яго светапогляду (на прыкладзе творчасці Рыхарда Вагнера)”.

(Працяг у наступным нумары)

СЬВЯТЫ ПОКРЫЎ НАД БЕЛАРУСЬСЮ

...Птушка Белая – над Краінай Сіняй –
То ахова наша і сіла...
Гэта дух Сьвятой Еўфрасінні...
Гэта слова Сьвятога Кірыла...
...то ахвярнасць Сафіі Слуцкай...
І пакутнікаў Вільні даўняй...
То Сьвятыя зямлі Беларускай
Да Хрыста ўзышлі пакаянна...
...Птушка Белая – па-над Краям Сінім,
Барані нас ад чорнае былі...
Хай асьвеньцяць Божыя сілы
Нас, што ў немачы саграшылі...

КАСАВІНКА І МЫ

... побач з Хрыстом – і так далёка! –
памёр разбойнік на крыжы...
у болю й злосьці, як і жыў, -
без пакаяньня й без выроку...
...другі, ў апошнюю хвіліну, -
цаною здрады сябрукам
ды згубным дэманскім шляхам –
знайшоў да Бога пуцявіну...
...а трэці, пушчаны на волю
замест расьпятага Хрыста,
ён намі незаўважна стаў –
гісторыяй
і нашай доляй......

***

Мовай Славянскай Гасподзь аб'яднаў
люд і абшар Праваслаўны...
блудных сыноў – праз стагоддзі – гукаў
музыкай Слова ў Храмах...
... з Мовы Славянскай
сумоўе культур
і праваслаўных плямёнаў
вырасла – між вынішчальных віхур
і авантур утрапёных...
...Мовай Славянскай, -
як небам – крыло –
рознаплямённыя мовы
поўняцца, жывяцца, зьзяюць нанова,
твораць прастору й сьвятво!..

ГРАХІ ГІСТОРЫІ

...я чую голас успамінаў,
нібы з магілы ўсіх вякоў:
“Сьвяшчэнны абавязак сына, -
як крыж, цягнуць грахі бацькоў...”

мне гэты камень не па сілах...
я падаю... і я малю:
не аддавай душу ў магілу,
Ойча, я ворагаў люблю!..

...ўспаміны сьцішацца сівыя
і голас, жорсткі і сухі...
і я вялікае Расіі
дарую даўнія грахі...

і новай руньню ўстануць пожні
стагоддзяў змрочных і глухіх...
і я дарую братняй Польшчы
яе шляхотныя грахі...

я ўхілюся ад сірэнаў...
і падымуся ад сахі...
і я Нямеччыне зьмірэннай
дарую Марсавы грахі...

тысячагоддзяў злыя раны
прарвуцца, бы гнілы пухір...
і я дарую Ватыкану
палітыканскія грахі...

я прытулю матэрыкі,
што пад драконам акаяным:
фундаментальным бусурманам...
ды новым златаскурым Ханам...
ды Нова- і Стара-Паганам
дарую Саўлавы грахі...

....

і Дух Сьвяты аблашчыць сэрца...
як ноч, адыйдзе дух ліхі...
і возьме валадарства сьмерці
мае ўласныя грахі.

Рэдактар Станіслаў Суднік

Заснавальнік:
ТБМ імя Францішка Скарыны.
Пасведчанне аб рэгістрацыі:
№ 83 ад 28 чэрвеня 1996 г.
Адрас рэдакцыі:
220005, г. Менск, вул. Румянцава, 13.
Адрас для паштовых адпраўленняў:
231300, г. Ліда-2, п/с 7.
E-mail: ns@lida1.lingvo.grodno.by

Рэдакцыйная калегія:
Людміла Дзіцэвіч, Алесь Гурыновіч, Ірына Марачкіна, Леакадзія Мілаш, Язэп Палубятка, Алесь Петрашкевіч, Уладзімір Содаль, Станіслаў Суднік, Павел Сцяцко, Алег Трусаў.

Аўтары цалкам адказныя за падбор і дакладнасць прыведзенай інфармацыі

Газета надрукавана ў Лідскай друкарні.
231300, г.Ліда, вул. Ленінская, 23.
Газета падпісана да друку 21.06. 2000 г.
Наклад 3200 асобнікаў. Замова № 1684
Падпісны індэкс: 63865.
Кошт падпіскі: 1 мес.- 147 руб., 3 мес.- 441 руб.
Кошт у розніцу: 35 руб.